

"The Lord killeth and maketh alive" – A Rabbinic Reading of a Biblical Text

שם המרצה – הרב ד"ר יונתן פיינטך

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד ב

א. ותדר נדר ותאמר ה' צבאות, אמר רבי אלעזר: מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא צבאות עד שבאתה חנה וקראתו צבאות; אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן אחד? משל למה הדבר דומה - למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו, בא עני אחד ועמד על הפתח, אמר להם: תנו לי פרוסה אחת! ולא השגיחו עליו; דחק ונכנס אצל המלך. אמר לו: אדוני המלך, מכל סעודה שעשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה אחת?

ב. אם ראה תראה, אמר רבי אלעזר: אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אם ראה - מוטב, ואם לאו - תראה, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר: ונקתה ונזרעה זרע...

1. Bavli Berakhot 31b

a. And she vowed a vow and said, O Lord of Hosts (ה' צבאות).

R. Eleazar said: From the day that God created His world there was no man who called the Holy One, blessed be He, Tzevaot (Hosts) until Hannah came and called Him Tzevaot. Said Hannah before the Holy One, blessed be He: Sovereign of the Universe, of all the hosts and hosts that You have created in Your world, is it so hard in Your eyes to give me one son? A parable: To what may this be compared? To a king who made a feast for his servants, and a poor man came and stood by the door and said to them, Give me one piece of bread, and no one took any notice of him, so he forced his way into the presence of the king and said to him, Your Majesty, out of all the feast which you have made, is it so hard in your eyes to give me one piece of bread?...

b. If You will indeed see... R. Elazar said: Hannah said before the Holy One, blessed be He: Master of the Universe, if You will see, it is well, and if not, You will see

I will go and meet with someone else in private, in the knowledge of my husband Elkanah, and as we shall have been alone they will make me drink the water of the suspected wife (sotah), and You cannot not falsify Your law, which says, And (If she is innocent) She shall be cleared and shall conceive seed.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

2. משנה מסכת סנהדרין פרק י

עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר (במדבר ט"ז) ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר עליהם הוא אומר (שמואל א' ב') ה' ממית ומחיה מוריד שאול

2. Mishnah Sanhedrin 10

The assembly of korah is not destined to ascend [from the earth], as it is written (Num. 16) "and the earth closed upon them" - in this world, "and they perished from among the congregation" - in the next; this is R. Akiba's opinion. R. Eliezer said: Of them it is written: "The lord killeth, and maketh alive; he bringeth down to the grave, and bringeth up" (I Sam. 2:10) .

3. תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק י דף כט טור ג/ה"ד

עדת קרח אין להן חלק לעולם הבא ואינן רואין לעתיד לבוא מה טעמא ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעתיד לבוא תני רבי יהודה בן בתירה אומר ממשמע שנאמר תעיתי כשה אבד בקש עבדך מה אבידה האמורה להלן סופה להתבקש אף אבידה האמורה כאן עתידה להתבקש מי נתפלל עליהן רבי שמואל בר נחמן אמר משה נתפלל עליהן יחי ראובן ואל ימות רבי יהושע בן לוי אמר חנה נתפללה עליהן היא דרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי כך היתה עדתו של קרח שוקעת ויורדת עד שעמד' חנה ונתפללה עליהן ואמרה יי' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל

3. Talmud Yerushalmi Sanhedrin 10:4, 29c

The assembly of Korah have no portion in the world to come... for it is said (Num. 16): "and the earth closed upon them" — in this world, "and they perished from among the congregation" — in the next... Who prayed for them? ... R. Yehoshua b. Levi said: Channah prayed for them... The congregation of Korah was sinking and descending until Channah stood and prayed for them and said: "The lord killeth, and maketh alive; he bringeth down to the grave, and bringeth up" (I Sam. 2:10)

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

4. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד ב

אל הנער הזה התפללתי, - אמר רבי אלעזר: שמואל הלכה לפני רבו היה, שנאמר: וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי, משום דוישחטו את הפר הביאו הנער אל עלי? אלא, אמר להן עלי: קראו כהן, ליתי ולשחוט. חזנהו שמואל דהוו מהדרי בתר כהן למישחט, אמר להו: למה לכו לאהדורי בתר כהן למישחט? שחיטה בזר כשרה! אייתוהו לקמיה דעלי, אמר ליה: מנא לך הא? אמר ליה: מי כתיב ושחט הכהן? והקריבו הכהנים כתיב! מקבלה ואילך מצות כהונה; מכאן לשחיטה שכשרה בזר. אמר ליה: מימר שפיר קא אמרת, מיהו, מורה הלכה בפני רבך את - וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. אתיא חנה וקא צוחה קמיה: אני האשה הנצבת עמכה בזה וגו'. אמר לה: שבקי לי דאענשיה, ובעינא רחמי ויהיב לך רבא מיניה. אמרה ליה: אל הנער הזה התפללתי.

4. Babylonian Talmud Berakhot 31b

For this child I prayed. R. Elazar said: Samuel was guilty of giving a decision in the presence of his teacher; for it says, And when the bullock was slain, the child was brought to Eli. Because the bullock was slain, they brought the child to Eli? What it means is this. Eli said to them: Call a priest and let him come and kill [the animal]. When Samuel saw them looking for a priest to kill it, he said to them, Why do you go looking for a priest to kill it? The shechitah may be performed by a layman! They brought him to Eli, who asked him, How do you know this? He replied: Is it written, 'The priest shall kill'? It is written, The priests shall present [the blood]: the office of the priest begins with the receiving of the blood, which shows that shechitah may be performed by a layman. He said to him: You have spoken very well, but all the same you are guilty of giving a decision in the presence of your teacher, and whoever gives a decision in the presence of his teacher is liable to the death penalty. Thereupon Hannah came and cried before him: 'I am the woman that stood by thee here etc.'. He said to her: Let me punish him and I will pray to God and He will give thee a better one than this. She then said to him: 'For this child I prayed'.